

Terve nainen terveessä perheessä

Naisille suunnattu lääkinnällinen mainonta Aberdeen Journalissa vuosina 1798–1799

Essi Riihilahti

Kandidaatintutkielma

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, historia

Historian, kulttuurin ja taiteen tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Toukokuu 2025

Historian ja arkeologian tutkinto-ohjelma, historia

Essi Riihilahti

Terve nainen terveessä perheessä

Sivumäärät: 32, liitteiden sivumäärä 2

Tarkastelen kandidaatin tutkielmassani sitä, miten lääkinnällisiä tuotteita pyrittiin suuntaamaan erityisesti naisille. Valitsin alkuperäisaineistoksi erään skotlantilaisen sanomalehden, Aberdeen Journalin lääkintään liittyviä mainoksia vuosilta 1798–1799. Käsittelem tutkielmassa sitä, miten käsityksiä naisten kehon erilaisuudesta ja naisen ideaalista hyödynnettiin ajan lääkinnällisessä mainonnassa. Analysoin mainoksia ja liitän ne aikalaisteksteihin, sekä tarkastelen niitä diskurssi- ja mainosanalyysin keinoin. Taustoitan tutkielmaa pohtimalla ensin sitä, oliko mainonnassa ylipäätään havaittavissa sukupuolittuneisuutta. Huomattavaa oli, että miehille tehtyä kohdennusta oli huomattavasti vähemmän, eikä mainokset korostaneet selkeästi miesten vaivoja tai niiden erilaisuutta. Vastaavasti naisille suunnatussa mainonnassa käytettiin useita erilaisia keinoja, joiden voidaan päätellä pyrkineen saavuttamaan naiskuluttajat. Mainokset korostivat esimerkiksi ulkonäköä ja tarjosivat keinoja sen edistämiseen. Huomattavin havainto mainonnassa oli se, että monet mainokset korostivat niin kutsuttuja ”naisille ominaisia vaivoja”, joita ei kuitenkaan suoraan selitetty, vaan ne sijoitettiin samoihin listoihin esimerkiksi heikkouden, hermovaijojen ja ruokahaluttomuuden kanssa. Naisille ominainen heikkous tuotiinkin usein esille. Selkeä keino markkinoida tuotteita naisille oli myös kohtuun ja synnytykseen liittyvien vaivojen korostaminen ja helpotuksen tuominen. Lasten sairauksista puhuminen voidaan nähdä markkinointikeinona, sillä naiset olivat keskeisessä roolissa lasten kasvattajina. Tavoitellun kuluttajaryhmän kutsuminen heikoksi, ja jokseenkin kärjistetty tapa puhua naisten vaivoista ei välttämättä ollut tehokkain tapa houkutella asiakkaita. Toisaalta siihen saattoi liittyä ideat muodikkaista taudeista, ja erityisesti käsitykset ajan lääketieteestä ja naisen kehosta. Läkinnällisiä tuotteita suunnattiin selkeästi tietyn keinoin naisille, ja mainonnassa luotiin määritelmää ihannenaisestä, joka oli terve ja kaunis, kuuliainen aviopuoliso sekä huolehtiva äiti.

Avainsanat: naishistoria, mainonta, Aberdeen Journal, terveyskäsitteet, lääkintä

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Aihe ja tutkimuskysymykset	4
1.2	Aberdeen Journal alkuperäislähteenä	6
1.3	Tutkimuskirjallisuus, -menetelmät ja käsitteet	7
2	Lääkintä ja sukupuoli	10
2.1	Lääkinnän moninainen maailma	10
2.2	Kauneuden kaupallisuus	15
3	Naisen keho ja kehollisuus parantamisen kohteina	18
3.1	Sukupuoli - vaivoille altistava tekijä?	18
3.2	Nainen ja salattu seksuaalisuus	20
4	Perhe ja lääkintä	23
4.1	Naisen rooli synnyttäjänä	23
4.2	Huoli lasten terveydestä	25
5	Lopuksi	28
	Lähteet	30
	Liitteet	33
	Liite 1. The Celebrated Cordial Balm of Gilead 17.6.1799	33
	Liite 2. To the Scorbutic, Leprous, and Scrophulous 17.9.1798	34

1 Johdanto

1.1 Aihe ja tutkimuskysymykset

Kodista huolehtiminen nähtiin naisen pääasiallisena tehtävänä 1700–1800-lukujen vaihteen Skotlannissa.¹ Vaikka näkemyksen takana on totuuden siemen, ei se kuitenkaan kerro koko totuutta. Uusi nais- ja sukupuolihistoriaan liittyvä tutkimus onkin pyrkinyt tuomaan esille näkemystä, jonka mukaan naiset olivat aiemmin luultua aktiivisempia toimijoita. Naiset osallistuivat kodin ulkopuolella esimerkiksi uskonnolliseen ja koulutukselliseen toimintaan, sekä vaikuttivat sosiaalisissa piireissä. Myöskään heidän rooliaan kuluttajina ei sovi unohtaa. Monissa kotitalouksissa naiset osallistuivat perheen talouteen esimerkiksi ansaitsemalla palkkaa ja huolehtimalla omasta elatuksestaan.² Tämän lisäksi naisilla oli keskeinen rooli perheen sairaanhoidossa. He saattoivat edistää itsensä ja perheidensä terveyttä esimerkiksi tarjoamalla ravinteikasta ruokaa, ja varsinkin ennen teollistumista naisten tuli säilyttää tietoa erilaisista parannuskeinoista ja raskauden ajan menettelytavoista.³

Tarkastelen tutkielmassa lääkinnällisten tuotteiden mainontaa skotlantilaisessa sanomalehdessä. Tutkielman päätutkimuskysymys on ”Millaisin keinoin lääkinnällisiä tuotteita pyrittiin suuntaamaan naiskuluttajille Aberdeen Journalin mainonnassa vuosien 1798–1799 aikana?” Pohdin tutkielmassa sitä, miten lääkinnällisten tuotteiden mainonnassa rakennettiin käsityksiä naisten vaivoista, kehon erilaisuudesta ja naisen ideaalista, sekä miten näitä käsityksiä hyödynnettiin mainonnassa.

Tutkielma etenee temaattisesti alalukujen kautta, jotka käsittelevät kukin yhtä mainonnasta havaittavaa ilmiötä tai keinoa, jonka avulla mainokset on pyritty suuntaamaan erityisesti naisille. Ensin tarkastelen lääkinnällisen mainonnan kokonaisuutta eli sitä, millaista kyseinen mainonta oli ja oliko siinä havaittavissa viitteitä sukupuolittuneisuudesta. Jatkan tarkastelua ulkonäköä edistävien tuotteiden parissa. Näissä mainoksissa oli näkyvillä ajatus kauneuden ja terveyden linkittyneisyydestä, sekä myös yhteydestä naisten ja kauneuden välillä.

Kolmannessa pääluvussa keskityn naisen kehollisuuteen. Käsittely aloitetaan niin kutsuttujen ”naisille ominaisten vaivojen” ja niiden parannuskeinojen käsittelyllä. Naisen keho ja terveys tuodaan esille myös seksuaalisuuteen liittyvien havaintojen kautta. Neljännessä ja

¹ Breitenbach et al 2013, 21.

² Breitenbach et al 2013, 4–6.

³ Fleming 2013, 61.

viimeisessä, joskaan ei vähäisimmässä, pääluvussa käsittelen naisen roolia perheessä eli sitä, miten esimerkiksi raskaana olemisen ja synnyttämisen vaikutukset huomioitiin mainonnassa, ja miten lasten terveydestä puhuminen voidaan nähdä keinona vaikuttaa naisten kulutuspäätöksiin.

Aberdeen tarjosi maantieteelliseksi rajaukseksi pohjoisemman näkökulman Skotlannin eteläisempien kaupunkien, kuten Edinburghin, rinnalle. Keskiajalla Aberdeen kattoi suuren osan pohjois- ja koillis-Skotlantia. Se saavutti ennen pitkää merkittävän aseman kauppakaupunkina ja 1600-luvun alkuun mennessä myös yliopistokaupunkina.⁴ Aberdeenia rakennettiin uudelleen 1700-luvun lopulla, ja vuosisadan vaihteessa kaupungin todettiin tekevän siirtymää kohti modernia aikakautta.⁵

Päädyin tutkielman ajalliseen rajaukseen eli vuosiin 1798–1799 edellä mainitun kaupunkikehityksen, sekä sen vuoksi, että koin kyseisen ajanjakson ajoittuvan useiden ilmiöiden murroskohtaan. Tutkielmassa käsitellyt vuodet osuvat niin kutsutun pitkän 1800-luvun⁶ alkupuolelle, jolloin monet muutokset olivat ottamassa paikkaansa yhteiskunnassa. Jakobiittikapinat ja Cullodenin taistelu oli muutamaa vuosikymmentä aiemmin pistänyt alulle uusia poliittisia muutoksia, mitkä vaikuttivat keskeisesti esimerkiksi mainontaan.⁷ Iso-Britannialainen lääketiede alkoikin vasta silloin vaikuttaa merkittävästi skotlantilaisessa lehdistössä.⁸ Ennen kaikkea mainonnassa alettiin huomioida eri kohderyhmät ja niiden tarpeet, jolloin syntyi myös sukupuolittuneisuutta.⁹

Keskeistä 1700-luvun lääketieteessä oli potilaan ja lääkärin yhteistyö diagnoosin ja hoidon järjestämisessä.¹⁰ Tutkimukset osoittavat, että rajat lääkäreiden, kirurgien ja apteekkarien välillä olivat hyvinkin veteen piirrettyjä. Varhaismodernilla ajalla oli käynnissä suuri kilpailu siitä, kuka sai toimia avoimessa ”medical marketplace”. Se on monimuotoisuutensa vuoksi hankala käsite määritellä, mutta se tarkoitti pääasiassa paikkaa ja ilmapiiriä, jossa myytiin ja ostettiin lääkinnällisiä palveluja.¹¹ Käsite tuo esille ajatuksen monimuotoisesta lääkinnästä,

⁴ Dennison 2002, xxv–xxvi.

⁵ Dennison 2002, 43.

⁶ Pitkä 1800-luku, englanniksi ”long nineteenth century” on Skotlannin naishistorian tutkijoiden suosima aikarajaus, joka voi kattaa esimerkiksi vuodet 1780–1914. Breitenbach et al 2013 20.

⁷ Uudenlaisen mainonnan kielen nähdään syntyneen vasta, kun jakobiittikapinat eivät uhanneet Britannian kruunua. Englanti ja Skotlanti olivat nyt osa Iso-Britanniaa terveydelliselläkin tasolla. Hamish 2008, 218.

⁸ Hamish 1998, 210.

⁹ Hamish 1998, 210.

¹⁰ Brunton 2019, 5.

¹¹ Jenner 2007, 1–3.

jonka ymmärtäminen on mainosten tulkinnan taustalla keskeistä. Suuri määrä erilaisia valmisteita ja niiden markkinoijia on varmasti vaikuttanut kilpailuun ja sitä kautta siihen, millä keinoin mainoksia suunnataan kuluttajille.

1.2 Aberdeen Journal alkuperäislähteenä

Modernin sanomalehden kehittyminen ja nousu oli erittäin keskeinen kehityskulku, sekä tämän tutkielman näkökulman että ajan yleisen tiedonvälityksen kannalta. Sanomalehden sisällä kehittyi erilaisia tekstilajeja, kuten uutisraportti, muistikirjoitus ja kaupallinen mainos, joille muodostui omanlaisia, tunnistettavia piirteitä.¹² Kuten nykyään, mainokselle ominainen piirre oli se, että se pyrki kiinnittämään ja säilyttämään lukijan huomion.¹³ Mainonta muuttui tyyliältään 1700-luvun aikana ja siitä tuli entistä hienostuneempaa.¹⁴ Aberdeen Journalin ja muiden aikakauden lehtien mainoksissa nämä tavoitteet saavutettiin kuitenkin hieman eri keinoin kuin nykypäivän värikkäässä ja ytimekkäässä mainonnassa.

Valitsin tutkimuksen alkuperäisaineistoksi lääkintään liittyvät mainokset Aberdeen Journal -nimisessä sanomalehdessä. Aineiston valintaan vaikutti merkittävästi se, että mainoksia oli mahdollista tarkastella British Newspaper Archiven kautta, joka on digitoinut kattavasti lehden numeroita. Lehden julkaisuja onkin saatavilla vuodesta 1798 alkaen. Aberdeen Journalin perusti skotlantilainen painaja James Chalmers, ja lehden ensimmäinen numero julkaistiin vuonna 1747.¹⁵ Lehti ilmestyi aluksi viikoittain vuoteen 1876 asti, kunnes siitä tuli päivälehti. Sen laaja levikki kattoi Aberdeenin lähialueet Skotlannin koillis- ja pohjoisrannikolla. Lehden lukijakuntaan vaikutti osittain lukutaito sekä se, oliko lukijoilla varaa ostaa lehti omaksi. Aberdeen Journalin sisältö levisi kuitenkin myös muilla keinoin, kuten lehtien julkisten lukemisten yhteydessä.¹⁶

Lehden sisältö keskittyi erityisesti mainontaan.¹⁷ Sen etusivulle painettu koko nimi olikin Aberdeen Journal and the General Advertiser of the North of Scotland. Lehden taitto suosi mainoksia ja antoi niille ison osan palstatilastaan.¹⁸ Mainosten määrä oli suhteellisen suuri

¹² Görlach 2002, 83.

¹³ Görlach 2002, 84.

¹⁴ Hamish 1998, 207.

¹⁵ Ensimmäisen vuoden aikana lehti tunnettiin nimellä Aberdeen's Journal, jonka jälkeen nimi vaihdettiin Aberdeen Journaliksi. Lehden pitkän historian aikana nimi on vaihtunut useampaan kertaan. Nykyään se tunnetaan nimellä The Press and Journal.

¹⁶ Pauw 2014, 26–27.

¹⁷ Pauw 2014, 25–26

¹⁸ Pauw 2014, 28

ottaen huomioon sen, että lehti oli kokonaisuudessaan vain neljä sivua pitkä. Lehden ensimmäinen sivu oli omistettu lähes yksinomaan mainoksille. Niitä oli myös lehden keskisivuilla ja viimeisellä sivulla. Erityisesti lehden keskellä ne saattoivat sulautua muuhun uutismassaan, kuten ulkomaanuutisten joukkoon. Tällöin ne olivat usein kirjemuodossa.

Lääkintään liittyviä mainoksia oli usein yhtä lehteä useita, mutta osassa ajanjakson lehdissä niitä ei ollut lainkaan. Kuvitus oli Aberdeen Journalissa vielä vähäistä, eikä näin tutkielmassa käytetyissä mainoksissa esiintynyt lainkaan kuvitusta. Tämä ei ollut lehtikohtaista, vaan kuvituksen puuttuminen oli tyypillistä 1700-luvun lopun mainonnalle.¹⁹ Mielikuvien muodostus ja markkinoinnin keinot, kuten kuluttajan huomion herättäminen, nojasivat täten voimakkaasti muihin tekijöihin, kuten asetteluun ja erilaisten kielellisten keinojen käyttöön.

1.3 Tutkimuskirjallisuus, -menetelmät ja käsitteet

Skotlantilaisten naisten historiaa käsittelevää tutkimusta alkoi ilmestyä erityisesti 1980-luvulta lähtien. On kuitenkin tehty vain vähän tutkimusta siitä, miten naiset huolehtivat terveydestään ja miten he reagoivat sairauksiin ja niiden hoitoihin. Erityisen haasteelliseksi on osoittautunut naisten omien kokemusten esille tuominen. Suuri osa 1800-luvun naisten terveyteen liittyvästä tutkimuksesta on keskittynyt naisten rooliin terveydenhuoltoalalla.²⁰ Myös skotlantilaisten naisten lehtien kuluttamista on tutkittu vähäisesti.²¹

Aineistonkeruuvaiheessa erittelin tutkielmassa käytettyjen mainosten sisältöä ja poimin niistä elementtejä, jotka jaoin tutkielmassa omiksi alaluvuikseen. Retoriikalla oli edelleen suuri vaikutus 1700-luvun käsityksiin kielen käytöstä, ja monia ajan mainoksia määrittääkin retoristen keinojen käyttö.²² Analysoin mainosten sisältöä ja suhteutan tiedon käsityksiin ajan mainonnasta. Pohdin diskurssianalyysin avulla mainoksissa käytettyjä keinoja. Käytän tukena teoksen *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käytäntö* (2016) lukuja 1. *Diskursiivinen maailma* ja 3. *Valtasuhteiden analysoiminen*. Diskurssianalyysi on eräänlainen tieteellinen, teoreettinen viitekehys, johon kuuluu esimerkiksi se, minkälaisia käsityksiä asioista luodaan.²³ Mainosten ja niiden kielten keinojen tarkastelun tukena käytän Manfred Görlachin artikkelia *A linguistic history of advertising, 1700–1890* (2002). Skotlannin mainontaa kartoitan

¹⁹ Görlach 2002, 87

²⁰ Breitenbach et al 2013, 1–2.

²¹ Fleming 2013, 44.

²² Görlach 2002, 92–93.

²³ Jokinen et al. 2016, luku 1.

tarkemmin myös Mathison Hamishin artikkelin *Tropes of Promotion and Wellbeing: Advertisement and the Eighteenth Century Scottish Periodical Press* (1998) avulla.

Ajan yhteiskunnan käsittelyn tukena käytän Esther Breitenbach et al. johdantoa kirjassa *Scottish Women: A Documentary History, 1780–1914* (2013) ja Linda Flemingin samaan teokseen kuuluvaa lukua *Bodies, Sexuality and Health*. Aberdeenin historian pohjustamisessa käytän puolestaan Patricia E. Dennisonin et al. teosta *Aberdeen Before 1800: A New History* (2002). Muodikkaiden sairauksien pohdinnan tueksi valikoin Jessica Monaghanin artikkelin *Authenticity and Fashionable Disease in Eighteenth-Century Britain* (2017). Toisen naisnäkökulman lääketieteeseen tuo Amy Koerberin teos *From Hysteria to Hormones: A Rhetorical History* (2018). Peter Leesonin et al. artikkeli *Regulating quack medicine* (2020) puolestaan analysoi ja käsittelee puoskarilääkkeiden piirteitä ja niiden asemaa yhteiskunnassa.

Käytän mainostetuista tuotteista joko tekstin kirjoitusasun mukaista aikalaisnimeä tai laajemmin nimitystä ”lääkinnällinen tuote”. Termi kattaa parantamiseen ja terveyden edistämiseen liittyvät tuotteet laajemmin kuin käsitteet ”lääketieteellinen tuote” tai ”lääke”. Nämä jättävät varjoonsa vielä keskeisessä roolissa olleet perinteiset parannuskeinot. Vastaavasti termi ”parannuskeino” ei ota huomioon jo tapahtuvaa siirtymää lääketieteeseen, jonka me tunnemme ”modernina”. Siihen ei myöskään sisälly tuotteet, jotka pyrkivät edistämään terveyttä varsinaisten vaivojen parantamisen sijaan.

Terveys on itsessään muuttuva käsite, jota pyrin tarkastelemaan siinä merkityksessä, mitä se aikalaisille tarkoitti. Varhaismodernilla ajalla terveyskäsitys ja käsitys toimivasta kehosta erosi hieman oman aikamme käsityksestä. Terveys liittyi usein uskontoon ja ihmeisiin. Keskeistä oli täyden parantumisen sijaan halu toimivasta kehosta ja paluu yhteisöön.²⁴

En ota tutkielmassa kantaa mainoksissa kuvattujen diagnoosien paikkansapitävyyteen tai tuotteiden toimivuuteen. Mainoksissa mainitut sairaudet tai vaivat eivät välttämättä vastaa tämän hetken lääketieteellisiä termejä tai käsitystä niiden hoidosta, eikä diagnoosien tarkastelu nykypäivän lähtökohdista käsin ole joka tapauksessa mielekäästä. Olennaista on tarkastella sitä, mitä sairastuminen, sairauden hoito ja terveyttä edistävät tuotteet merkitsivät aikansa ihmisille – ovathan ne aikansa ilmiöitä.

²⁴ Gentilcore 1998, 185–186.

Tarkastelen tutkielmassa mainostamisen kontekstia ja sitä, miten tuotteita on ollut mahdollista myydä ja markkinoida. Pyrin tuomaan esille myös mahdolliset tilanteet, joissa aikalaiset ovat itse todenneet tuotteiden tai niiden myyjien olevan epäluotettavia. Niin kutsutut puoskarilääkkeet olivatkin yleinen ajan ilmiö. Ne olivat ”valmiiksi pakattuja, kaupallisesti markkinoituja lääketieteellisiä seoksia, jotka valmistettiin ’salaisilla resepteillä’ ja sisälsivät usein vahvoja huumeita”. Tuotteiden valmistusta ja myymistä alettiin säädellä vasta 1800-luvun puolivälin aikoihin.²⁵ Puoskarilääkkeiden vaihtelevasta maineesta huolimatta niitä määräsi myös terveyden ammattilaiset ja niiden suosio kasvoi 1800-luvun aikana merkittävästi.²⁶

²⁵ “Quack medicines were prepackaged, commercially marketed medicinal concoctions brewed from ‘secret recipes’ that often contained powerful drugs”. Leeson 2020, 273.

²⁶ Leeson 2020, 276–277.

2 Lääkintä ja sukupuoli

2.1 Lääkinnän moninainen maailma

Iso-Britannian lääketieteen nähdään muuttuneen ja kehittyneen 1700-luvun lopun ja 1800-luvun puolivälin aikana, jolloin siitä sanotaan tulleen ”tieteellistä”.²⁷ Suuren osan 1800-luvusta sairaalat sijaitsivat kuitenkin köyhäntaloissa, mikä teki niistä monille epämieluisan paikan sairastaa. Vakavimmatkin sairaudet hoidettiin usein kotona mahdollisesti lääkärin avustuksella. Lääkinnässä tapahtuvat kehitykset siirtyivät hitaasti käytäntöön ja perinteiset parannuskeinot säilyttivät asemansa lääkinnällisesti määrättyjen tuotteiden rinnalla.²⁸ Yleistä oli se, että lääkäri ja potilas päättivät yhdessä hoitomuodoista potilaan kertomien tietojen perusteella. Lääketiede oli pitkään perustunut luonnonfilosofialle, jonka perusta oli erilainen kuin tänä päivänä tuntemamme tieteen ja vaikka termi ”tiede” alkoi esiintyä 1800-luvun alusta alkaen, oli se vielä hyvin laaja käsite.²⁹

Kuten muissakin ajan sanomalehdissä, myös Aberdeen Journalissa mainostettiin erilaisia lääkinnällisiä ja terveyttä edistäviä tuotteita. Mainosten sisältöjen voidaan päätellä kuvastaneen ihmisiä askarruttaneita huolia. Nämä huolet saattoivat liittyä joko jo olemassa oleviin vaivoihin tai pelkoon niiden puhkeamisesta. Monet mainostetuista tuotteista väittivät tehoavansa lukuisiin erilaisiin vaivoihin, jotka olivat usein luonteeltaan sukupuolesta riippumattomia. Niiden kohderyhmä olikin hyvin raaja. Toisaalta eräiden tuotteiden mainonnassa on selkeästi huomattavissa ajatus, että ne oli suunnattu erityisesti naisille. Usein myös sellaisten tuotteiden mainonnassa, jotka väittivät tehoavansa moniin vaivoihin, naiset tuotiin jollakin tapaa eritellen esille. Tätä voikin tarkastella siitä näkökulmasta, suunnattiinko tuotteita jollakin tapaa juuri naisille.

Suurin Aberdeen Journalin lääkinnällisten tuotteiden mainostaja oli kirkkaasti niin kutsuttu Dr. Brodum, jonka päätuote oli *Dr. Brodum's Botanical Syrup and Nervous Cordial*³⁰. Hänen tuotteensa väittivät tehoavansa milloin mihinkin vaivaan ja sukupuolesta riippumatta. Dr. Brodum vaikuttaa aikalaistekstien perusteella olleen oikea henkilö. Eräessä aikalaislähteessä Brodumin kerrotaan olleen silmä- ja yrtilääkäri (oculist and herbalist), joka oli alun perin

²⁷ French 2005, 1–2.

²⁸ Fleming 2013, 64.

²⁹ French 2005, 5.

³⁰ Tohtori Brodumin kasvisiirappi ja hermokordiaali.

kotoisin Saksan Mecklengurgh Strelitzistä.³¹ Hän ei siis ollut kotoisin Iso-Britanniasta, mutta mainosti siellä tuotteitaan laajasti. Kyseisessä mainostekstissä Dr. Brodumin kerrotaan puhuneen sen puolesta, että parannuskeinoja mainostettaisiin esimerkiksi pamfleteissa ja hän vaikuttaa olleen potilaiden puolella tarjoamassa heille helpotusta.³² Tämän taustalla oli luultavasti kuitenkin pääasiassa ajan kilpailun mukainen halu kasvattaa tuloja.

Toinen lähde kertookin Dr. Brodumista erilaisen tarinan. Vuonna 1805 julkaistu *Letter V: Of Quacks and Empiricism* mukaan Dr. William Brodum syntyi Tanskan Kööpenhaminassa ja myi siellä jonkinlaisia nauhoja (ribbon). Hänen oikea nimensä oli Issachar Bear Cohen. Muutettuaan Englantiin hän alkoi muutamien vaiheiden jälkeen toimia apteekkarina edesmenneen Brodumin tiloissa, ja muutti sitten nimensä Brodumiksi. Hän otti itselleen lääkärin tittelin ja tutkinnon, vaikka hänellä ei ollut alan koulutusta. *Letter V: Of Quacks and Empiricism* kertoikin sen olleen yleisesti tunnettu fakta, että Aberdeenissa ja St. Andrewsissa oli ollut tapana myöntää lääketieteen tohtorin tutkinto pelkästään arvostetun lääkärin suosituksen perusteella ilman asian tarkempaa tutkintaa. Dr. Brodum paljastui puoskariksi, mutta sai pitää tutkintonsa ja saavutti alallaan suuren suosion. Samaisen lähteen mukaan Dr. Brodum osasi käyttää hyödykseen ihmisluonnon heikkoutta ja Lontoon varakkaan metropolialueen tarvetta eräänlaiselle korjaavalle tuotteelle, joka kumoaisi elämäntyyliä aiheutuneet vaivat.³³ Tämä kertoo osaltaan paljon siitä, miten lääkäritoiminta ja lääkärit vielä siihen aikaan toimivat.

Ajan terveydenhuoltoon vaikutti tutkielman aikarajausta myöhemmin muun muassa vuoden 1815 Apothecaries' Act, jonka avulla pyrittiin kontrolloimaan lääkinnän harjoittamista.³⁴ Kuitenkin vasta 1800-luvun jälkimmäisellä puoliskolla esimerkiksi apteekkarina toimiminen vaati lisenssin.³⁵ Lääkinnällisiä tuotteita ostettiin usein lääkinnän ammattilaisten sijaan jälleenmyyiltä, jotka olivat usein puoskareita. Usein jonkinlaisen kaupan omistajat myivät pääasiassa muita tuotteita tai palveluita tai olivat sanomalehtien omistajia, ja myivät lääkkeitä

³¹ Dr. Brodum, oculist and herbalist, 1790.

³² Dr. Brodum, oculist and herbalist, 1790.

³³ Ietros 1805, 66–70.

³⁴ French 2005, 1–2.

³⁵ Leeson 2019, 275.

ammattinsa ohessa.³⁶ Näin oli Aberdeen Journalin tapauksessa, sillä omistaja Chalmers myi itse esimerkiksi lehdessä mainostettuja lääkinnällisiä oppaita.³⁷

Kuten aiemmin mainitsin, erittäin keskeistä ajan lääkinnälliselle mainonnalle oli erilaisten monitehoisten tuotteiden mainokset. Monitehoiset tuotteet saattoivat vaihdella parannuksen painopistettä mainoskohtaisesti, ja vain harva tuote väitti tehoavansa vain yhteen vaivaan tai vaivaluokkaan. Yksi monitehoinen tuote oli juuri *Dr. Brodum's Botanical Syrup and Nervous Cordial*. Se oli esiintymistiheydeltään ja palstatilaltaan selvästi suurin markkinoitu lääkinnällinen tuote, joka lupasi parannuksen esimerkiksi syöpään ja lepraan, minkä lisäksi se poisti elohopeaa kehosta.³⁸ Toinen esimerkki vastaavanlaisesta tuotteesta oli *Whitehead's Essence of Mustard*,³⁹ joka lupasi tehoavansa muun muassa reumatismiin, kihtiin, noidannuoliin, halvauksiin ja erilaisiin vatsavaivoihin.⁴⁰ Kuten näistä esimerkeistä voidaan huomata, tuotteita mainostettiin usein jonkun henkilön, kuten lääkärin nimellä. Tyypillistä oli myös tuotteen ainutlaatuisuuden ja laadun korostettu ylistäminen.⁴¹ Lehtiin alkoi ilmestyä erilaisia patenttilääkkeitä erityisesti 1650-luvulta eteenpäin ja ajan mainonnalle kehittyi tapa ilmaista asiat tietyllä tavalla.⁴² Tästä on esimerkkinä ilmaus ”se ei ole koskaan pettänyt” (it has never failed).⁴³ Patenttilääkkeiden kohdalla on toki huomioitava, että vain harvat niistä oli todella patentoitu.⁴⁴

Yksi keino vakuuttaa kuluttaja oli parantuneiden potilaiden kirjoittamat kirjeet. Tyypillistä ajan mainoksille olikin se, että ne olivat usein pitkiä ja niitä oli vaikea erottaa muusta lehden tekstistä.⁴⁵ Huomattavaa on, että kirjeissä kerrottiin sairauksista välillä myös yleisellä tasolla tekemättä voimakasta eroa sukupuolten välillä. Lehdessä sekä naisten että miesten lähettämiä kirjeitä oli sisällytetty mainoksiin ja naiset kirjoittivat myös vaivoista, joille molemmat sukupuolet olivat alttiita. Usein kirjeen allekirjoittajana käytettiin vain etunimen ensimmäistä

³⁶ Leeson 2019, 275–276.

³⁷ Esimerkiksi *The Medical Mirror; Or a Treatise On the Impregnation of the Human Female; The Origin of Diseases; and the Principles of Life and Death. Aberdeen Journal*, 1.4.1799.

³⁸ *Spring Physic, Aberdeen Journal*, 22.5.1798.

³⁹ Whiteheadin sinappiute.

⁴⁰ *Whatever is generally useful ought to be generally known, Whitehead's Essence of Mustard* 2.1.1798.

⁴¹ Görlach 2002, 86.

⁴² Görlach 2002, 86.

⁴³ *Whatever is generally useful ought to be generally known, Whitehead's Essence of Mustard, Aberdeen Journal* 2.1.1798.

⁴⁴ Leeson 2020, 276.

⁴⁵ Görlach 2002, 86.

kirjainta ja sukunimeä, jolloin sukupuolesta ei voida tehdä luotettavia päätelmiä. Näin ollen kyseisissä tapauksissa sukupuolta ei nähty keskeisenä tekijänä.⁴⁶

Kirje toimi tehokkaana markkinointikeinona, sillä se toi esille yksityisen kokemuksen.⁴⁷ Se toimi myös keinona luoda diskurssia mainostajasta ystävällisenä ja vilpittömänä, sillä hän ei kirjeissä toimi tuotteen aktiivisena mainostajana.⁴⁸ Kirjeiden kohdalla on toki hankalaa, lähes mahdotonta arvioida niiden todenperäisyyttä. Varsinkin ajan kuluttajille ne ovat voineet kuitenkin vaikuttaa hyvinkin luotettavilta varsinkin, jos joukossa on ollut jonkun tuntema henkilö. Kirjeiden käytön ja niiden kirjoittajien voidaan päätellä vedonneen molempiin sukupuoliin, eli naisille suunnattiin tuotteita myös yleisellä tasolla.

Kuten myöhemmin erittelen tarkemmin, eräitä tuotteita mainostettiin erityisesti naisille sopiviksi. Entä suunnattiinko lääkinnällisiä tuotteita erityisesti miehille? Heille vastaavanlaista kohdennusta oli löydettävissä selkeästi vähemmän. Miehille ominaisia vaivoja ei mainittu erikseen ”miesten vaivoina” eikä kehon erilaisuutta korostettu. Poikkeus oli myöhemmin käsiteltävät sukupuolitauteihin tehoavat tuotteet, joissa mies oli aktiivinen toimija.⁴⁹ *Dr. Brodum's Botanical Syrupin* mainoksessa kirje lähetetään laivaston kapteenille⁵⁰, jonka mainitsemisen voidaan ajatella tehonneen toisaalta erityisesti miehiin ammattinsa vuoksi, mutta toisaalta myös molempiin sukupuoliin. Tällöin taustalla oli lähinnä auktoriteetin vaikutus. *Dr. Brodum's Botanical Syrupin* mainoksen kirje suosittelee tuotetta erityisesti merimiehille.⁵¹ Tuotteelle oli varmasti kysyntää kiireisessä rannikon kauppakaupungissa, ja tässä tapauksessa viittaus miehiin tehdään suoraan. Lääkinnällisen mainonnan suora korostus miehille oli kuitenkin huomattavasti naisille kohdennettua mainontaa vähäisempää.

Hermostoon ja hysteriaan liittyvät mainokset olivat lehdessä suhteellisen yleisiä. Niiden mainonta vaihteli sen välillä, ilmaistiinko ne molempien sukupuolten vai lähinnä naisten vaivana. Esimerkiksi *The Celebrated Cordial Balm of Gilead*⁵²-tuotteen mainoksessa kirjoitettiin ”ja ne lukuisat hermojen heikkoudet, jotka niin usein vaivaavat heikon

⁴⁶ Näin tehtiin esimerkiksi mainoksessa Remarkable letters, Unparalleled in the History of Medicine, *Aberdeen Journal* 24.4.1798.

⁴⁷ Hamish 1998, 212.

⁴⁸ Hamish 1998, 214.

⁴⁹ Esimerkiksi liitteessä 2: To The Scorbutic, Leprous, and Scrophulous, *Aberdeen Journal* 17.9.1798.

⁵⁰ Copy of a Letter to Richard Graves, *Aberdeen Journal*, 26.6.1798.

⁵¹ Spring Physic, *Aberdeen Journal*, 22.5.1798.

⁵² Gileadin kuuluisa kordiaalibalmi.

ruumiinrakenteen omaavia naisia heidän sukupuolelleen luontaisista ja tavanomaisista syistä”.⁵³ Herkkyys liitettiin ominaisuutena usein yhteen erilaisten hermoaivojen kanssa.⁵⁴ Hermoaivojen kohdalla on pohdittava niin kutsuttujen muodikkaiden sairauksien merkitystä. Muodikas sairaus tarkoitti nimensä mukaisesti sitä, että tietyistä vaivoista tai sairauksista tuli muodikkaita ja niihin yhdistettiin positiivisia mielleyhtymiä. Vaikka tällaisten sairauksien suhteen oltiin epäileväisiä vuosisadan alusta lähtien, ajatus joidenkin vaivojen muodikkuudesta säilyi läpi 1700-luvun. Sairauksien ajateltiin toimivan jopa luonteen ja statuksen merkkeinä.⁵⁵

Erityisesti hermoaivoista tuli tunnus, joka merkitsi henkilön sosiaalista ja fyysistä hienotunteisuutta. Esimerkiksi haimaan liitettiin viisauden piirre. Sen arveltiin olleen miehille tapa ilmaista älykkyytään ja naisille tapa parantaa imagoaan.⁵⁶ Niin kutsuttuja hermoaivoja mainostettiin *Aberdeen Journalissa* runsaasti. Kuitenkin vuosisadan puolivälistä alkaen termi ”nervous” (hermoihin liittyvä) oli annettu hyvin erilaisille sairauksille, joihin kuului usein erilaisia oireita.⁵⁷ Voidaankin pohtia sitä, oliko hermoaivoihin tehoavien tuotteiden mainonnalla vielä taustalla ajatus niiden muodikkuudesta. Niiden ostaminen ja käyttäminen – ja siitä kertominen – voisi toimia esimerkiksi keinona, jolla naiset pyrkivät nostamaan sosiaalista asemaansa.

Toisaalta 1770-luvulta eteenpäin erilaiset kirjalliset teokset, kuten romaanit, alkoivat yhä enemmän kritisoida näiden sairauksien epäaitoutta.⁵⁸ Myös lääkärit pyrkivät tuomaan esille näiden sairauksien karumpaa todellisuutta, vaikkakin yritykset osoittautuivat suhteellisen tehottomiksi.⁵⁹ Viimeisten vuosikymmenten ja 1800-luvun aikana käsitykset hypochondriasta, eli uskosta tai pelosta sairastaa jotain tautia, jota ei todellisuudessa sairastakaan, muuttuivat anatomisen ja fysiologisen sairauskäsityksen myötä. Tästä seurasi kasvava epäily sen sairastajia kohtaan. Epäilyn taustalla oli se, ettei vaiva ollut yhteydessä mihinkään sisäelimeen.⁶⁰ Vastaavasti sappeen liittyvät vaivat alettiin nähdä houkuttelevampana

⁵³ ” [–] and the various nervous weaknesses which ladies of tender constitutions are so often afflicted with, from natural and habitual causes peculiar to their sex” Liite 1: *The Celebrated Cordial Balm of Gilead, Aberdeen Journal*, 17.6.1799.

⁵⁴ Monaghan 2017, 399

⁵⁵ Monaghan 2017, 387–388.

⁵⁶ Monaghan 2017, 387–398.

⁵⁷ Monaghan 2017, 395.

⁵⁸ Monaghan 2017, 388.

⁵⁹ Monaghan 2017, 394.

⁶⁰ Monaghan 2017, 398.

diagnoosina.⁶¹ Hypochondria mainittiin Dr. Brodumin mainoksessa, eli se oli terminä vielä ainakin jollakin tasolla käytössä tutkielman aikarajauksen sisällä.⁶²

Tutkielman aineisto ajoittuukin eräänlaiseen siirtymäaikaan, mikä mahdollistaa useat erilaiset tulkinnat. Tuotteiden mainostaminen kirjeiden kautta voisi viitata joko vaivojen muodikkuteen. Toisaalta hermovaivoihin tehoavien tuotteiden runsas mainostaminen voisi viitata siihen, että vaivoista pyrittiin eroon. Tänä aikana ehdotettiin, että naiset saattaisivat olla erityisen halukkaita ja alttiita sairastua tietynlaisiin vaivoihin, sillä he olivat kiinnostuneet muodista.⁶³ Tällöin tuotteiden mainonta voisi olla erityisen kohdennettua naisille, jos kyseessä oli ajan muodikkaat vaivat.

2.2 Kauneuden kaupallisuus

Viehättävyys oli naisen tavoite. Siihen vaikutti nuoruus, tai vähintäänkin sen illuusio, sekä sosiaalisesti rakentuneet ajatukset siitä, mitä kauneus ja viehättävyys käytännössä oli. Naisia varoitettiin ankarasti siitä, mitä saattaisi tapahtua, jos he jättäisivät ulkonäkönsä huomiotta.⁶⁴ Naisen ulkonäkö olikin keskeinen osa sosiaalisen aseman ilmaisua, jota kanavoitiin esimerkiksi pukeutumisen avulla. Sukupuolittuneet odotukset naisten kehosta, pukeutumisesta ja ehostamisesta vaikuttivat naisten tekemien päätösten taustalla ja synnyttivät keskustelua naiselle sopivasta käytöksestä.⁶⁵ Näiden odotusten avulla luotiin eräänlaista naisen ideaalia eli piirteitä, joiden ajateltiin kuuluvan juuri täydelliselle naiselle. *Dr. Brodum's Botanical Syrupin* mainoksen otsikon mukaan ulkonäkö on jopa välttämätöntä elämässä.⁶⁶ Ulkonäön korostaminen ja sen yhteys terveyteen ja naiseen on havaittavissa ajan mainonnassa. Onkin loogista, että kulutuskulttuurin syntyminen myötä lehdessä mainostettiin muun muassa ulkonäköä parantavia tuotteita.

Eräs tuote, *Low's Celebrated Benzoin Soap*, mainosti kykenevänsä muokkaamaan kuluttajan ulkonäköä konkreettisesti. Tuote oli eräänlainen bentsoiniisaippua.⁶⁷ Sen luvattiin vaalentavan ihoa ja poistavan pisamia. Säännöllisessä käytössä se lupasi estää pisamien ilmaantumisen

⁶¹ Monaghan 2017, 399.

⁶² Copy of a Letter to Richard Graves, 19.6.1798.

⁶³ Monaghan 2017, 392.

⁶⁴ Fleming 2013, 44.

⁶⁵ Fleming 2013, 38.

⁶⁶ External Appearance Necessary in Life, *Aberdeen Journal*, 29.5.1798.

⁶⁷ Mainoksen mukaan bentsoiniisaippuaa valmistettiin nesteestä, jota saatiin puusta Siamista. *Low's Celebrated Benzoin Soap*, *Aberdeen Journal* 2.1.1798.

kokonaan.⁶⁸ Pyrkimys ihon vaaleaan sävyyn voidaan liittää kauneusihanteisiin, jotka kumpuavat ajan kulttuurisesta ja sosiaalisesta kontekstista. Ajatus ulkonäöstä naisen keskeisenä piirteenä tekeekin kyseisestä tuotteesta erityisen houkuttelevan naiskuluttajille.

Tuotteena saippua liitetään voimakkaasti kotiin, jonka hoitamisesta juuri naiset huolehtivat. *Low's Celebrated Benzoin Soap* saattoi vedota juuri naiskuluttajiin sekä ominaisuuksiensa että tuotetyyppinsä vuoksi. Tämän lisäksi saippuan mainostettiin tuoksuvan miellyttävältä ja säilyvän pitkään kuumissakin olosuhteissa.⁶⁹ Skotlantilaiset matkustivat muun muassa Intiaan, Karibialle ja Afrikan siirtokuntiin, joissa he saattoivat pyrkiä rikastumaan ja palaamaan sen jälkeen Iso-Britanniaan. Heidän joukossaan oli miesten lisäksi naisia ja lapsia.⁷⁰ Maat ovat ilmastoltaan Skotlantia lämpimämpiä, joten aurinko muun vieraan ilmaston ohella on saattanut aiheuttaa haasteita. Saippuan kohdalla voidaan pohtia myös sitä, ovatko naiset olleet merkittävässä roolissa, kun on mietitty mukaan pakattavia tavaroita. Kuten jo aiemmin todettiin, olivathan naiset vastuussa monista kodin huolenpitoon liittyvistä asioista ja usein myös lääkinnästä. Myös miellyttävän tuoksun mainitseminen erikseen saattaisi olla keino suunnata tuote erityisesti naisille.

Mainoksessa käytettyjä sanamuotoja voidaan tarkastella retoriikan tutkimuksen keinojen avulla. Tarkasteltavan ajan mainokset saattoivat kirjoittaa itse tuotteen myyjä tai mahdollisesti muu lisätienestiä kaipaava kirjoittaja.⁷¹ Mainosten kieli oli usein yllättävän vaatimatonta ja tavoitteena vaikuttaa olleen lukijoiden informointi. Tästä poikkeus oli kuitenkin patenttilääkkeet.⁷² Mainoksessa sanottiin, että tuote pehmentää ihoa ja tekee siitä valkoisemman.⁷³ ilmaus ” delicate smoothness” (herkkä pehmeys) antaa sananmukaisesti mielikuvan hienovaraisuudesta ja herkkyydestä, mitkä oli mahdollista liittää naisellisiksi ominaisuuksiksi. Tämän herkän pehmyden kirjoitettiin olevan erottamaton kauneudesta.⁷⁴ Herkkyydestä käytiinkin paljon keskustelua ja se saatettiin määritellä muodikkaan eliitin ominaisuudeksi.⁷⁵ Näiden ilmaisujen käytön voidaankin päätellä pyrkineen vetoamaan erityisesti ylempiin ja varakkaisiin kansanluokkiin. Jo aiemmin mainittu herkkyyden ja

⁶⁸ Low's Celebrated Benzoin Soap, *Aberdeen Journal* 2.1.1798.

⁶⁹ Low's Celebrated Benzoin Soap, *Aberdeen Journal* 2.1.1798.

⁷⁰ Breitenbach et al 2013, 12.

⁷¹ Görlach 2002, 92.

⁷² Görlach 2002, 96.

⁷³ Low's Celebrated Benzoin Soap, *Aberdeen Journal* 2.1.1798.

⁷⁴ Low's Celebrated Benzoin Soap, *Aberdeen Journal* 2.1.1798.

⁷⁵ Monaghan 2017, 399.

naisten yhteys teki tuotteesta jälleen houkuttelevan naisille. Naisille ominaisiin vaivoihin tehoavan *Dr. Bath's Pills* -tuotteen mainoksessa käytetään ilmaisua ”the fair sex”⁷⁶, jonka yksi mahdollinen suomennos merkitsee kaunista sukupuolta. Yhteys naisten, kauneuden ja vaaleuden välillä on siis huomattavissa. Ajan ajatus naisista niin kutsuttuna kauniina sukupuolena korostaa edelleen kauneuden merkitystä.

Lehden mainoksissa oli usein havaittavissa ajatus, jonka mukaan terveys ja kauneus liittyivät keskeisesti toisiinsa ja vuorovaikuttivat keskenään. *Dr. Bath's Pills* -nimisen tuotteen kirjoitettiin antavan ”mitä täydellimmän terveyden kukoistuksen kalpeimmallekin poskelle”.⁷⁷ Tuote väitti tehoavansa erityisesti naisille ominaisiin vaivoihin, joista yhtenä mainitaan juuri kalpeus. Tuotteen käytöllä saavutetaan siis sekä terveys että hehkeä ulkonäkö. Hehkeyden ja naisten mainitseminen samassa mainoksessa viittasi näiden linkittyneisyyteen. Tästä voidaankin huomata se, miten naisten ulkonäkö tulee esille mainonnassa ja on luultavasti toiminut yhtenä markkinointikeinona, jolla kuluttajien, tässä tapauksessa naisten, huomio kiinnitetään. Tuote tarjoaa naisille jälleen keinon ehostaa ulkonäköään. Toisaalta näiden tuotteiden mainonnassa on huomattavissa ristiriita. *Low's Celebrated Benzoin Soapin* mainoksessa tavallaan tavoitellaan vaaleaa ihoa, jossa ei ole epätäydellisyyksiä⁷⁸. *Dr. Bath's Pills* -tuotteen mainoksessa taas pyritään poistamaan kalpeus.⁷⁹ Naisen ideaalin ihon voisi näiden mainosten avulla päätellä olleen samaan aikaan vaalea ja hehkeä, näyttämättä kuitenkaan liian sairaalta.

Kauneuteen ja ulkonäköön viitataan mainonnassa verrattain usein ja ajatus terveyden ja kauneuden yhteydestä on havaittavissa. Ulkonäön korostusta kuitenkin esiintyy esimerkiksi sairauksia parantavien tuotteiden mainonnassa. Kauneutta korostavien lääkinnällisten mainosten määrä viestii omalla tavalla ajastaan. Se kertoo samalla esimerkiksi siitä, mitä asioita on nähty mainostamisen arvoisiksi. Voidaan myös pohtia sitä, onko juuri erityisesti ulkonäköön tehoavien tuotteiden mainostuksessa käytetty erityisesti naisiin vetoavaa retoriikkaa ja mielikuvia.

⁷⁶ *Dr. Bath's Pills, Aberdeen Journal 22.5.1798.*

⁷⁷ “[–] will soon give the most perfect bloom of health to the palest cheek”. *Dr. Bath's Pills, Aberdeen Journal 22.5.1798.*

⁷⁸ *Low's Celebrated Benzoin Soap, Aberdeen Journal 2.1.1798.*

⁷⁹ *Dr. Bath's Pills, Aberdeen Journal 22.5.1798.*

3 Naisen keho ja kehoisuus parantamisen kohteina

3.1 Sukupuoli - vaivoille altistava tekijä?

Sukupuolten väliset erot ja lisääntyminen olivat 1800-luvulla pitkien tieteellisten keskustelujen ja tutkimusten kohteena. Tieteellinen kiinnostus ei kuitenkaan välttämättä merkinnyt muutoksia ajattelussa, jonka mukaan naisen keho ja mieli olivat luontaisesti heikkoja.⁸⁰ Ajan lääkinälliset hoidot olivat yleensä kalliita ja epäluotettavia, ja vain osa skotlantilaisista naisista sai mahdollisuuden kääntyä lääkärin puoleen. Sen sijaan he luottivat joko kotona valmistettuihin parannuskeinoihin tai pitkälti luvatta toimivien parantajien tarjoamiin tuotteisiin.⁸¹ Lehdessä mainostaminen vaikuttaakin suhteellisen tehokkaalta keinolta saavuttaa naiskuluttajat. Naiset oppivat huolehtimaan terveydestään ja selviämään suurten elämän tapahtumien kohdatessa toisten naisten ja yhteisön avulla. Vastaavasti kasvavan lääketieteellisen ammattitaidon myötä kättilötoiminnalla ja parantamisella elantonsa tienanneiden naisten asema heikkeni.⁸²

Aberdeen Journalissa mainostettiin tuotteita, jotka väittivät tehoavansa erityisesti niin kutsuttuihin naisille ominaisiin vaivoihin. Niissä korostettiin joko suorasti tai epäsuorasti vaivoja, jotka johtuvat naisen kehon erilaisuudesta. Selkeimmin naisille kohdennettu tuote oli *Dr. Bath's Pills*⁸³. Sen sanottiin tehoavan muun muassa vatsakipuun ja sappeen liittyviin vaivoihin. Tuotteen väitettiin olevan ”erityisen tehokas poistamaan kaikki vaivat, joille kaunis sukupuoli on erityisen altis; ja niille nuorille naisille, joilla on kalpeat huulet ja iho, ja jotka kärsivät hengenahdistuksesta ja suuresta uupumuksesta”.⁸⁴ Tässä määritellään siis vaivoja, jotka mainos määrittelee erityisesti naisille ominaisiksi, mikä puolestaan rakentaa käsityksiä naisten terveydestä. Tuotteen suuntaaminen naisille tehdään jo käytettyjen sanavalintojen, kuten ”the fair sex” (kaunis sukupuoli) ja ”young women” (nuoret naiset), avulla. Jo aiemmin käsitelty ”bloom of health” (terveyden kukoistus) voidaan tulkita sävyiltään feminiiniseksi. Tyylliltään lause eroaa muusta tekstistä runollisuudellaan.

⁸⁰ Fleming 2013, 38.

⁸¹ Fleming 2013, 61.

⁸² Fleming 2013, 61.

⁸³ Tohtori Bathin pillerit.

⁸⁴ [–] surprisingly efficacious in removing all those complaints to which the Fair Sex are particularly liable; and those Young Women who with pale lips and complexions, are afflicted with shortness of breath and great lassitude [–].” *Dr. Bath's Pills, Aberdeen Journal* 22.5.1798.

Naisten vaivojen selitysten taustalla vaikutti 1800-luvulla edelleen antiikin ajan ajatukset. Tämä näkyi esimerkiksi hajusuolan käytössä.⁸⁵ Uusi tieteellinen tieto pyrittiin yhdistämään antiikin ajatuksiin vaeltavasta kohdusta⁸⁶ ja kohdun ajateltiin vaikuttavan merkittävästi naisten terveyteen ja käyttäytymiseen.⁸⁷ Kuukautiset nähtiin normaalina tapahtumana, mutta kontekstin mukaan joko oireena, aiheuttajana tai parannuskeinona.⁸⁸ Termi ”luonnollinen häiriö” viittasi siihen, että luonnollisuudestaan huolimatta se saatettiin 1700-luvulla nähdä myös haitallisena asiana.⁸⁹ Ajan humoraaliopin mukaan miehen ruumis oli luonteeltaan kuuma ja kuiva, naisten vastaavasti kylmä ja kostea. Kuukautisten myötä naisten kehosta poistuivat ylimääräiset nesteet, mikä palautti kehon tasapainon.⁹⁰ *The Celebrated Cordial Balm of Gilead* -tuotteen mainoksessa kirjoitetaan: ”Naiset voivat käyttää tätä lääkettä missä vain elämänsä vaiheessa ja vapautua yhdestä sukupuolta vaivaavimmasta häiriöstä, ja yhtenä ajanjaksona se on erityisen hyödyllinen.”⁹¹ Tuotetta suunnataan selkeästi naisille tuomalla esiin heidän vaivojensa erilaisuus miesten vaivoihin verrattuna.

Mainonnassa naisten vaivojen erilaisuutta korostettiin eräässä tapauksessa myös visuaalisella tasolla. *The Celebrated Cordial Balm of Gilead*⁹² väitti tehoavansa monenlaisiin vaivoihin, mutta niiden visuaalisessa listauksessa korostettiin vaivojen erilaisuutta. Niin kutsutut naisten vaivat (female complaints) oli sijoitettu allekkain samaan listaan hermo-vaivojen (nervous disorders), heikkouden (weakness), ruokahaluttomuuden (loss of appetite) ja päänsäryn kanssa (head-ach). Viivan erottamassa viereisessä listassa oli listattu muun muassa yskät ja nuhat (coughs and colds) ja keripukin aiheuttavat vaivat (scorbutic diseases).⁹³ Onkin mielenkiintoista, että tietynlaiset vaivat on jaoteltu erikseen toisista kuitenkin saman mainoksen sisälle. Listassa tulee jälleen esille niin kutsutut naisten vaivat, mutta niitä ei avata laajemmin. Samoin naisten oletettu heikkous tulee esille sekä omana vaivanaan että epäsuorasti muiden vastaavien oireiden kautta.

⁸⁵ Koerber 2018, 64–65.

⁸⁶ Koerber 2018, 55–58.

⁸⁷ Koerber 2018, 63–64.

⁸⁸ Churchill 2016, 93.

⁸⁹ Koerber 2018, 101.

⁹⁰ Churchill 2016, 95.

⁹¹ ”Ladies, of any time of life may, by this medicine, be freed from one of the most afflicting disorders incident to the sex, and at a certain period it is most highly useful”. Liite 1: *The Celebrated Cordial Balm of Gilead*, *Aberdeen Journal* 17.6.1799.

⁹² Gileadin kordiaalibalsami.

⁹³ Liite 1: *The Celebrated Cordial Balm of Gilead*, *Aberdeen Journal* 17.6.1799.

Naisille ominainen heikkous tuodaankin mainoksissa verrattain usein esille. Samassa mainoksessa kirjoitetaan: ”Tämä balsamilääke soveltuu erityisesti heikoille naisille sekä niille, joilla on ylipäättään flegmaattisia tapoja.”⁹⁴ Mainoksessa puhutaan ”naisille ominaisesta heikkoudesta”⁹⁵ Niin kutsutut ”naisten vaivat” (female complaints) kuvattiin usein jotenkin hämärinä tai mysteerisinä.⁹⁶ Tähän viittaa mainoksen sana ”peculiar”. Naisille mainostettiin selkeästi tuotteita, joiden sanottiin toimivan erityisesti naisten vaivoihin ja heikkouteen, mutta voidaan pohtia sitä, missä määrin tämä oli varsinainen markkinointikeino. Toisaalta kohderyhmän kutsuminen heikoksi ei vaikuta vedenpitävältä houkuttimelta, ja vaivojen korostaminen naisille tyypillisiksi on voinut edistää ajatusta sukupuolten välisistä eroavuuksista. Kaikki mitä asiasta keskustellaan ja kirjoitetaan, muokkaa ideologioita ja käsityksiä.⁹⁷ Mainosten kirjoitukset naisten heikkoudesta saattoivatkin kenties lisätä vastaavanlaista tekstiä ja vahvistaa näin käsityksiä naisten kehosta. Tietynlaisen sisällön suosio saattoi vaikuttaa houkuttelevalta syyllä markkinoida tuotetta, kenties erityisesti juuri naisille.

Yhdestä näkökulmasta tarkasteltuna keino on voinut olla toimiva, sillä se on laajentanut kuluttajakuntaa merkittävästi laajemmalle ottaen huomioon myös naiset. On jälleen otettava huomioon muodikkaat sairaudet. Monaghanin teksti tuo esille tapauksen, jossa Lady Dainty näkee tietynlaisen haurauden osana feminiinisyyttään ja laajentaa tämän odotuksen koko naissukupuoleen. Ehdotettiin myös, että naisten rakkaus muotiin saattaisi tehdä heidät erityisen alttiiksi ja halukkaiksi sairastua tiettyihin vaivoihin. Ajatus feminiinisyyden ja muodikkouden yhteydestä oli keskeinen vielä vuosisadan loppuun asti.⁹⁸ Muodikkuus onkin saattanut olla osasyynä sen taustalla, että tuotetta on päätetty mainostaa naisille. Toki on otettava huomioon myös se, että pyrkimyksenä on ollut vilpittömästi löytää toimivia lääkinnällisiä tuotteita.

3.2 Nainen ja salattu seksuaalisuus

Sukupuolitaudit olivat Aberdeenin sitkeimpiä sairauksia. Tähän on sanottu vaikuttaneen sen asema satamana että markkina- ja yliopistokaupunkina. Kuppa oli 1700-luvun lopulla

⁹⁴ Liite 1: The Celebrated Cordial Balm of Gilead, *Aberdeen Journal* 17.6.1799.

⁹⁵ ”Weakness peculiar to the female sex”. Liite 1: The Celebrated Cordial Balm of Gilead, *Aberdeen Journal* 17.6.1799.

⁹⁶ Koerber 2018, 17–18.

⁹⁷ Jokinen et al. 2016, luku 1.

⁹⁸ Monaghan 2017, 392.

keskeinen tauti, vaikkakin sen aiheuttama kuolleisuus oli vähentynyt. Aikalaiset uskoivat edelleen kuukautisten olleen kupan kantaja.⁹⁹ Tämän vuoksi naiset ovat luultavasti olleet yksi tuotteiden mainonnan kohderyhmistä joko niin, että he ovat itse hankkineet valmisteita, tai heidän kumppaninsa olisi hankkinut niitä sairastumisen pelossa. Naisten seksuaalisuus nähtiin ylipäättään uhkaavana, ja ajan käsityksen mukaan sitä tuli rajoittaa joko kirkon tai lakien avulla.¹⁰⁰ Tämä käsitys näkyi selvimmin 1800-luvun asenteissa prostituutiota kohtaan. Monet Skotlannin kaupungistumisen aiheuttamat sosiaaliset ongelmat samaan aikaan pakottivat naisia myymään seksiä sekä lisäsivät kaupan näkyvyyttä. Termiä ”prostituoitu” käytettiin kuitenkin väljästi ja sitä voitiin soveltaa mihin tahansa naiseen, joka haastoi oletuksia naisten seksuaalisuudesta.¹⁰¹ Huomattavaa on, ettei sukupuolitauteihin tehoavien tuotteiden mainoksissa ollut henkilökohtaisia kirjeitä, jotka ilmaisisivat parantumista. Tämän voidaan päätellä kertoneen tautiryhmän yksityisyydestä.

Ideat naisten asianmukaisesta seksuaalisesta käyttäytymisestä olivat määrittämässä rajoja mielenterveyden ja sairauden välillä. Samaa aikaan käytiin keskustelua esimerkiksi siitä, minkälainen fyysinen liikunta oli naiselle sopivaa. Tästä tuli 1800-luvulla erittäin keskeinen keskustelu.¹⁰² Naisen seksuaalisuus liitettiin usein myös ymmärrykseen naisen lisääntymiseen liittyvistä toiminnoista. Tähän kaikkeen liittyivät keskeisesti kysymykset naisen kyvystä kestää raskauksia ja synnyttää lapsia, eli täyttää ideaalin naisen tehtävät avioliitossa.¹⁰³ Mainokset toimivatkin yhtenä alustana keskusteluille muun muassa seksuaalisuudesta ja terveydestä.¹⁰⁴

Sukupuolitautien sairaanhoidossa tyypillistä oli, että potilaiden oletetun parantumisen jälkeen heidän oireensa palasivat ja heidät diagnosoitiin uudelleen, kun oireet muuttuivat taudin edetessä. Tämä oli erityisen tyypillistä naispotilaille, joiden oireet ilmenivät hitaammin.¹⁰⁵ Sukupuolitautien sitkeyden voi ajatella tehneen lääkinnällisistä tuotteista houkuttelevia ja edistävän tasaista asiakasvirtaa. Mainoksissa ei eritelty sukupuolitauteja, vaan niistä käytettiin yleisesti nimitystä ”venereal complaints”, joka voidaan kääntää sukupuolitaudeksi.¹⁰⁶

⁹⁹ Dennison 2002, 78.

¹⁰⁰ Breitenbach et al 2013, 3.

¹⁰¹ Fleming 2013, 49.

¹⁰² Breitenbach et al 2013, 20.

¹⁰³ Fleming 2013, 49.

¹⁰⁴ Hamish 1998, 218

¹⁰⁵ Dennison 2002, 78.

¹⁰⁶ Spring Physic, *Aberdeen Journal*, 22.5.1798.

Dr. Brodum's Botanical Syrupin mainostettiin tehoavan useiden muiden vaivojen lisäksi myös sukupuolitaudeista aiheutuviin oireisiin. Eräässä mainoksessa kerrotaan mielenkiintoisesti siitä, kuinka humalaan itsensä juominen johtaa ”yhteyteen” epäsiistin henkilön kanssa. Tämän taustalla voidaan päätellä olleen prostituutio tai muu avioliiton ulkopuolinen seksuaalinen toiminta. Tällaisen käytöksen sanottiin olevan usein tyypillistä juuri avioliittoon astuvalle, kun kotona odottaa ”hienovarainen ja siveellinen kumppani” (discreet and virtuous companion).¹⁰⁷ Tämän siveellisen kumppanin voi päätellä viitanneen vaimoon. Kuten tämä mainos, muut vastaavien tuotteiden mainokset vaativat tulkintaa. Niissä käytettiin usein epäsuoraa kieltä, sillä tällaisista aiheista puhuminen ei ollut soveliasta kunnioitettavassa yhteiskunnassa.¹⁰⁸

Mainoksessa kerrottiin, kuinka tauti kulkeutuisi aviomieheltä vaimolle.¹⁰⁹ Tilanteessa nainen oli siis alttiina miehensä kautta kyseisille sairauksille. Miehen tekoa ei kuvailla erityisen positiiviseen sävyyn, mutta ei myöskään suoranaisen tuomitsevasti. Ajan ajatuksen mukaan jotkut pitivätkin aviottomuuden tasoa naisten moraalin mittarina, mutta eivät miesten.¹¹⁰

Keskiluokan mukaan yhteiskunnan moraalinen tilanne oli määriteltävissä avioliiton ulkoisen seksuaalisen toiminnan avulla. Keskiluokkaiset naiset eivät kuitenkaan aina noudattaneet niitä moraalisia normeja, joihin he väittivät uskovansa.¹¹¹

Tuotteen kohderyhmän voisikin päätellä olleen molemmat sukupuolet, mutta hieman eri näkökulmista. Ensiksi se olisi ollut hyödyllinen miehelle, joka toimi mainoksen esimerkissä aktiivisena toimijana. Toisaalta miehen toiminnan seurauksena tuote olisi ollut tarpeellinen myös naiselle. Mainos olisi voinut tavoittaa myös seksityötä tekevät naiset, jotka olisivat ammattinsa vuoksi etsineet terveydellistä turvaa. Tuotetta suositeltiin käytettäväksi myös ennen avioliittoon astumista. Tällöin tavoitteeksi määritettiin veren puhdistaminen. Tuotteen käytön sanottiin olevan suositeltavaa myös ennen ”astumista immenkalvon alttarille”¹¹². Tässä tapauksessa tuotetta mainostettiin tietenkin erityisesti avioparille.

¹⁰⁷ Liite 2: To the Scorbutic, Leprous, and Scrophulous, *Aberdeen Journal* 17.9.1798.

¹⁰⁸ Breitenbach et al 2013, 3.

¹⁰⁹ Liite 2: To the Scorbutic, Leprous, and Scrophulous, *Aberdeen Journal* 17.9.1798.

¹¹⁰ Breitenbach et al 2013, 25.

¹¹¹ Breitenbach et al 2013, 3.

¹¹² ”[-] prior to their appearance before the Altar of Hymen”. External Appearance Necessary in Life, *Aberdeen Journal*, 29.5.1798.

4 Perhe ja lääkintä

4.1 Naisen rooli synnyttäjänä

Erityisesti naimisissa oleville naisille lukuisat raskaudet ja usein tapahtuvat synnytykset olivat yleinen kokemus.¹¹³ Aberdeen Journalissa mainostettiin lääkinnällisiä tuotteita, jotka pyrkivät helpottamaan naisten oloa. *The Celebrated Cordial Balm of Gilead* tuote kirjoittaa

Tätä eleganttia valmistetta suositellaan lämpimästi niille naisille, jotka toistuvien ja vaikeiden synnytysten jälkeen kärsivät heikkoudesta ja vammoista; näissä tapauksissa se on kaikkein hyödyllisin, vahvistaen samalla vatsaa, selkää, heikentyneitä elimiä ja koko yleiskuntoa.¹¹⁴

Tuotteesta kirjoitetaan hyvinkin houkuttelevalla tyyllillä. Teksti ei ole yliampuvaa, vaan vaikuttaa pyrkivän pikemminkin kuluttajan vakuuttamiseen. Tyyli onkin ajalleen tyypillisesti hillittyä. Mainoksessa mainitut ”vaivat” viittaavat selkeästi siihen, että tuotetta on pyritty suuntaamaan naisille.

Sekä naimisissa oleville naisille raskaana olemisen rasitus että naimattomien äitien aviottomuuden aiheuttama häpeä ovat varmasti kannustaneet naisia etsimään keinoja raskauden torjumiseksi tai lapsesta eroon hankkiutumiseen.¹¹⁵ Taustalla on ollut muun muassa aviottomuuden ja sen tuomitsemisen korostuminen kirkolliskokouksissa, mikä johtui kirkon pyrkimyksistä valvoa haureutta. Tuomioistuimet alkoivat suhtautua 1700-luvun lopulla niin kutsuttuun lapsenmurhaan vähemmän ankarasti, mutta siitä saattoi silti saada vuoteen 1809 asti kuolemanrangaistuksen.¹¹⁶ Siksi mainosten taustalla ei välttämättä ole ollut tällaisten tuotteiden suora mainonta. Viittauksia on kuitenkin saatettu tehdä epäsuorasti, ja tuotteita myyty ja mainostettu lehden ulkopuolella.

Eräässä Dr. Brodumin mainoksessa eräs rouva Reynolds kertoi kokeneensa kovia kipuja vasemmassa rinnassaan, jotka siirtyivät ajan myötä hänen kohtuunsa. Vaiva oli tuomittu parantumattomaksi, mutta käytettyään *Dr. Brodum's Nervous Cordialia* ”ylimääräinen aines

¹¹³ Breitenbach et al 2013, 3.

¹¹⁴ ”This elegant preparation is earnestly recommended to those ladies, who from repeated and difficult labours, are afflicted with weakness and infirmities; in which cases it is most highly useful, strenghtening at the same time the stomach, the back, the weakened organs, and the whole constitution.” Liite 1. *The Celebrated Cordial Balm of Gilead Aberdeen Journal* 17.6.1799.

¹¹⁵ Breitenbach et al 2013, 3.

¹¹⁶ Breitenbach et al 2013, 8.

poistui kohdusta kahden päivän jälkeen.”¹¹⁷ Toisessa tapauksessa myös rouva Foot oli kärsinyt kohtuun liittyvistä vaivoista. Hänen kohtunsa oli turvonnut ja kipeä. Dr. Brodum kertoi konsultoinnin jälkeen, että rouva Footista ”irtautuisi suuria paloja lihaa”.¹¹⁸ Rouva Footista irtautuikin yksi lähes neljä unssia¹¹⁹ painava pala. Molemmissa tapauksissa kerrottiin kohtuun liittyvistä terveydellisistä haasteista.

Näiden kokemusten ja tuotteen parannuksen kohteiden esille tuominen on varmasti toiminut keinona kohdentaa tuotteita erityisesti naisille, jotka saattoivat kokevat samanlaisia vaivoja tai pelätä vaivojen puhkeamista. Myös erilaiset kansanlääkinnän muodot olivat edelleen laajasti käytössä ja esimerkiksi raskauden keskeyttämiseen pyrkivistä tuotteiden mainonnasta on löydettävissä todisteita, joskin niiden määrä on vähäistä. Näiden tuotteiden mainonta oli laajaa, ja ominaista sille oli esimerkiksi erilaisten kiertoilmausten käyttäminen.¹²⁰ Raskauden keskeyttämiseen liittyi todennäköisesti yhdistelmä kättilöiden menetelmiä, kansanlääkintää ja sanomalehdissä laajasti mainostettujen puoskarilääkkeitä.¹²¹

*Quintessence of Peppermint*¹²² -niminen tuote mainosti tehoavansa muun muassa hermovaivoihin sekä meripahoinvointiin ja sen markkinoidaan olevan naisille sopivaa erityisesti raskauden alkuvaiheissa.¹²³ Sen voisikin siis päätellä mainostaneen helpotusta myös muuhun pahoinvointiin. Myös monien muiden lääkinnällisten tuotteiden mainoksissa niiden mainostetaan sopivan raskaana oleville naisille.¹²⁴ Tämä toimii samaan aikaan keinona suunnata tuotetta naisille, mutta ilmaisee kenties myös ajan huolta raskaana olemiseen liittyen.

Kirjoja naisten fysiologiasta ja terveydestä oli kirjoitettu. Oli olemassa erikseen myös oppaita naimisissa oleville naisille. Nämä olivat usein lääkäreiden tai muiden lääketieteen harjoittajien kirjoittamia, jotka olivat pääasiassa miehiä.¹²⁵ Aberdeen Journalissa mainostettiin tuotetta, jonka koko nimi kuuluu seuraavasti: *The Medical Mirror; or a treatise On the Impregnation*

¹¹⁷ “[--] and in two days, brought away the whole substance from the womb [--]”. To the Public. The increasing sale of Dr. Brodum’s Nervous Cordial and Botanical Syrup, *Aberdeen Journal* 12.6.1798.

¹¹⁸ ”That large pieces of flesh would come from her.” Dr. Brodum’s Botanical Syrup.

¹¹⁹ Neljä unssia on noin 113 grammaa.

¹²⁰ Breitenbach et al 2013, 20.

¹²¹ Breitenbach et al 2013, 3.

¹²² Piparminttu-uute/ydin.

¹²³ Quintessence of Peppermint, *Aberdeen Journal*, 19.11.1798.

¹²⁴ Näin toimittiin esimerkiksi Dr. Brodum’s Botanical Syrupin mainoksessa Liite 2: To the Scorbutic, Leprous, and Scrophulous, *Aberdeen Journal* 17.9.1798.

¹²⁵ Breitenbach et al 2013, 3.

of the Human Female; The Origin of Diseases; and the Principles of Life and Death.

Mainoksessa puhuttiin molemmista sukupuolista (both sexes). Kirja sisälsi kuitenkin esimerkiksi raskauteen ja kohtuun liittyvää kuvastoa.¹²⁶ Ajan muissa kirjoissa on havaittavissa ajatus, että kirjan nimellä saatettiin peittää sen keskeistä aihetta, jota saatettiin pitää pornografisena.¹²⁷ Tämä on saattanut päteä myös edellä mainitun teoksen kohdalla. Kirjan otsikko vaikuttaa eräänlaiselta oppaalta aviomiehille, mikä tekisi heistä yhden mahdollisen kohderyhmän. Toisaalta tuotetta olisi saatettu pyrkiä mainostamaan myös naisille, jotka halusivat oppia aikansa käsitystä oman kehonsa toiminnasta. Toki on pohdittava myös sitä, missä määrin tällaisten oppaiden lukeminen olisi ollut sopivaa käytöstä naiselle.

4.2 Huoli lasten terveydestä

Yksi tärkeä ala, jolla naiset ansaitsivat elantonsa, oli lääketiede ja terveydenhuolto. He toimivat esimerkiksi kätilöinä, sairaanhoitajina ja lääkäreinä.¹²⁸ Kuten on aiemmin tullut ilmi, naiset vastasivat lasten kasvatuksesta ja kotitöistä. Heillä oli kuitenkin tärkeä rooli neuvojen ja avun antajana kehon hoidossa, ja yksi heidän tehtävistään oli säilyttää siihen liittyvää tietoa. Monilla kotityön alueilla naiset pyrkivätkin takaamaan oman ja perheensä hyvinvoinnin. Tällaisia keinoja saattoivat olla esimerkiksi ravinteikkaan ruuan tarjoaminen, siivous ja sairaiden perheenjäsenten hoitaminen.¹²⁹

Mainonnan tarkastelun kannalta keskeistä oli 1800-luvulla tapahtunut kehitys kulutustottumuksissa. Silloin syntyi uudenlaisia kulutuksen muotoja vastaamaan keskiluokan ostovoimaa. Esimerkiksi hyvinvointiin liittyvät kulutustuotteet alkoivatkin vedota kasvavissa määrin myös maaseudun väestöön.¹³⁰ Yksi näistä kulutuksen muodoista oli ”domestic consumerism” (kotimaan kulutus), joka vaikutti osana laajempaa taloutta ja oli ennen kaikkea keskeisesti yhteydessä kotiin. Tämä kulutuskulttuuri määritteli kodin olevan naisten tila, joka oli varsinaisen tuotantotalouden ulkopuolella. On havaittavissa, että tämän seurauksena naisten asema kotiaiteinä ja heidän tekemänsä kotityöt menettivät arvostustaan.¹³¹

¹²⁶ The Medical Mirror; Or a Treatise On the Impregnation of the Human Female; The Origin of Diseases; and the Principles of Life and Death. *Aberdeen Journal*, 1.4.1799

¹²⁷ Fleming 2013, 50.

¹²⁸ Breitenbach et al 2013, 7.

¹²⁹ Fleming 2013, 61.

¹³⁰ Hamish 1998, 209.

¹³¹ Breitenbach et al 2013, 5–6.

Tuotteiden mainonnassa vaikutettiin välillä käytettävän hyödyksi naisten roolia lasten kasvattajana. Esimerkiksi isorokkoon tehoavaa tuotetta, *Banishment to the Small Pox from the Human Race*, mainostettaessa kerrottiin tarinaa perheestä, jonka kolme neljästä lapsesta kuolivat kyseiseen tautiin. Tilanne ratkesi sillä, että jäljellä oleva perhe rokotettiin ja vanhemmat saivat kolme lasta lisää, jotka rokotettiin myös. Tämän jälkeen he pysyivät terveisinä.¹³² Mainoksen synkän ja varoittavan tarinan voidaan päätellä olleen keino pyrkiä vaikuttamaan erityisesti vanhempiin. Aiemmin mainittua *Quintessence of Peppermint* -tuotetta suositeltiin myös pienille lapsille, jotka kärsivät kipeästä suolistosta. Lisäksi ”yhdenkään perheen ei tulisi olla ilman sitä”.¹³³ Koska naiset nähtiin synnyttäjinä ja kasvattajina, nämä mainokset voisivat olla suunnattu myös erityisesti heille.

Sukupuolitauteihin tehoavan tuotteen, *Dr. Brodum's Botanical Syrupin* mainoksessa kerrotaan sairauksien periytyvän myös lapsille.¹³⁴ Mainoksen keino mainostaa tuotetta vaikuttaa olleen syyllistää vanhempia ja pelotella mahdollisella epähalutulla tulevaisuudella. Lasten sanottiin ”tulevan maailmaan iljettävänä ilmestyksenä kaikille katsojille, alttiina pahuudelle”.¹³⁵ Tämä olisi ollut hyvin onneton tapahtuma. Olihan Dr. Brodum kertonut toisessa mainoksessaan ulkonäön olleen välttämätöntä elämässä.

Mainoksen mukaan avioliiton tulisi olla perusta sosiaaliselle onnellisuudelle.¹³⁶ Avioliitto, perhe ja lapset kulkivatkin usein mukana mainonnan taustalla. Dr. Brodum vetosi vanhempiin takaamalla, että käyttämällä tuotetta he takaavat tulevien jälkeläistensä terveyden. Kyseisessä mainoksessa pyritään vetoamaan kuluttajan tunteisiin hyvinkin vahvasti: ”kaikki, joille perheen terveys on tärkeää, tiedostavat kyseenalaistamatta totuuden tästä huomiosta”.¹³⁷

Näiden lisäksi lehdessä mainostettiin johdantokurssia kätilötoimintaan. Kurssissa mainitaan erikseen, että se on suunnattu naisille. Samalla kurssi tarjoaa tietoa lasten sairauksista.¹³⁸ Naisten roolin kodin sairaanhoidosta huolehtijana vuoksi mainos on siinäkin mielessä

¹³² *Banishment to the Small Pox From the Human Race*, *Aberdeen Journal*, 24.12.1798.

¹³³ “On the whole, no family should be without it [-]”. [*Quintessence of Peppermint*, *Aberdeen Journal* 19.11.1798.

¹³⁴ Liite 2: *To the Scorbutic, Leprous, and Scrophulous*, *Aberdeen Journal* 17.9.1798.

¹³⁵ “[--]who come into the world a disgusting spectacle to all beholders, and subject to the Evil [--]”. Liite 2. *To the Scorbutic, Leprous, and Scrophulous*, *Aberdeen Journal* 17.9.1798.

¹³⁶ *External Appearance Necessary in Life*, *Aberdeen Journal*, 29.5.1798.

¹³⁷ “Those to whom the health of their family is dear, will doubtless acknowledge the truth of this trite observation.” *External Appearance Necessary in Life*, *Aberdeen Journal*, 29.5.1798.

¹³⁸ *Midwifery*, *Aberdeen Journal* 19.11.1798.

suunnattu naisille. Mainoksessa tulee esille myös ajatus naisesta lasten terveydestä huolehtijana.

Monet lääkinällisiä tuotteita mainostavat paikat ja kaupat myivät niiden lisäksi muita tuotteita. Näin teki esimerkiksi John Mitchell, joka myi lääkinällisten valmisteiden lisäksi esimerkiksi eksoottisia hedelmiä ja hiuspulveria.¹³⁹ Muut tuotteet liittyivät usein ruokaan, vaatteisiin ja muuhun kodin hoitoon. Myyntipaikan voidaan päätellä olleen näin naisten saavutettavissa, mikä tekee mainonnan kohdentamisesta naisille järkeenkäypää.

Kaiken kaikkiaan mainonnassa tehtiin tietoisia päätöksiä. Mainostamista voidaankin ajatella yhtenä vallankäytön ilmentymänä. Se on rakentunut tietyin tavoin, tietyssä sosiaalisessa ympäristössä.¹⁴⁰ Tutkielman aineiston kohdalla voidaan pohtia sitä, kuinka tämä vallankäyttö, eli esimerkiksi naisen voimakas liittäminen kotiin tai keskustelut naisten seksuaalisuudesta vaikuttavat yleisiin käsityksiin naisesta ja naisen ideaalista.

¹³⁹ New Fruits, &c., *Aberdeen Journal* 15.5.1798.

¹⁴⁰ Jokinen & Juhila 2016, luku 3.

5 Lopuksi

Mainonta voi tarjota mielenkiintoisen aineiston lukuisten eri ilmiöiden ja aiheiden tutkimukselle. Mahdollisia muita tutkimuksen aiheita voisi olla esimerkiksi se, miten sukupuolitauteihin suhtauduttiin. Myös itse Dr. Brodum olisi mielenkiintoista ottaa tarkemmin suurennuslasin alle. Aberdeen Journal voisi toimia lähteenä erilaisten aiheiden, kuten uhkapelaamisen tai kotimaan uutisoinnin tutkimukselle. Sitä olisi mahdollista verrata toisiin skotlantilaisiin tai englantilaisiin sanomalehtiin, mikä voisi kertoa enemmän alueellisista eroavaisuuksista.

Tutkielmaan valittu näkökulma lääkinnällisten tuotteiden suuntaamisesta naisille pyrki kartoittamaan ajan mainontaa ja sitä, miten siinä käsiteltiin naisten kehoa ja heille ominaisia vaivoja. Tuotteiden mainonnassa oli selkeästi havaittavissa ajatus, että niitä pyrittiin suuntaamaan erityisesti naisille tai vähintäänkin sisällyttää naiset tavoiteltuun kuluttajaryhmään. Naiset tulivat kohderyhmänä esille myös epäsuorasti mainonnassa tehtyjen valintojen kautta.

Keskeinen Aberdeen Journalin lääkinnällisten tuotteiden mainostaja oli niin kutsuttu Dr. Brodum. Ajalle tyypillisiä olivat erilaiset monitehoiset tuotteet, jotka lupasivat parannuksen lukuisiin, mitä erilaisimpiin vaivoihin. Jopa niiden mainonnassa oli havaittavissa merkkejä tuotteiden suuntaamisesta naisille. Samat tuotteet saattoivat myös eri mainoksissa väittää tehoavansa eri vaivoihin, joskus painottaen esimerkiksi synnytykseen liittyviä terveydellisiä haasteita. Kauneuden todettiin olevan keskeinen elementti naisen elämässä. Tätä ulkoisesti miellyttävän naisen ideaalia kanavoitiin ajan lääkinnällisessä mainonnassa, jossa voitiin huomata terveyden ja ulkonäön välinen yhteys.

Keskeinen mainonnasta tehty huomio oli tuotteiden mainostus erilaisten niin kutsuttujen naisille ominaisten vaivojen hoitoon. Näitä vaivoja ei yleensä selitetty tarkemmin, vaan ”female complaints” toimi eräänlaisena kattoterminä. Naisiin liitettyjä vaivoja olivat usein myös heikkous ja jonkinasteinen voimattomuus. Mainonta suunnattiin tällöin erityisen suoraan naisille ja naisten kehon erilaisuutta korostettiin. Naisen terveys liitettiin myös hänen seksuaalisuuteensa, joka nähtiin tuona aikana vaarallisena. Tuotteiden kohdistaminen naisille tapahtui jonkin asteista seksityötä tekeväälle suoraan, kun taas esimerkiksi perheen äidille tai vaimolle tuotteita kehoitettiin käyttämään miehen toiminnan vastapainoksi.

Naisen roolia synnyttäjänä ja kasvattajana ei unohdettu lääkinnällisten tuotteiden mainonnassakaan. Tuotteet toivat esille raskaana olemisen ja synnytyksen kuormittavuuden ja pyrkivät tarjoamaan siihen apua. Voidaan ajatella myös lasten merkityksen näkyvän mainonnan taustalla ja vaikuttaa siltä, että uhkakuvia lasten heikosta terveydestä ja ulkonäöstä käytettiin hyödyksi vanhempien vakuuttelussa.

On kuitenkin huomioitava, että mainostajat sekä tuotteiden myyjät ja mainostajat vaikuttavat olleen järjestäen kaikki miehiä. Tämä on väistämättä vaikuttanut ainakin jollain tasolla siihen, miten esimerkiksi naisten vaivoista kirjoitettiin. Pohtimisen arvoista on myös se, pyrittiinkö tuotteet todella suuntaamaan erityisesti naisille siinä toivossa, että he itse näkisivät mainokset ja päättäisivät ostaa tuotteen, vai että esimerkiksi heidän aviomiehensä kokisi tärkeäksi ostaa sen vaimolleen. Tällä olisi voitu pyrkiä takaamaan jälkeläisten hyvinvointi, ja onnellisessa avioliitossa myös vaimon terveys. Todisteet esimerkiksi naisten kulutustottumuksista tai yrityksistä keskeyttää raskaus kertovat kuitenkin naisten toimineen itse aktiivisesti, mikä tekisi naisille suunnatusta mainonnasta kannattavaa.

Tutkielmassa käsitellyt mainokset tarjoavat vain pienen kurkistuksen lääkinnän ja ajan naisten maailmaan. Tämä käsitys ei välttämättä täysin vastaa ajan todellisia käsityksiä tai kuvasta naisten elämää vuosisadan vaihteen Skotlannissa. Onkin todennäköistä, että mainokset sisälsivät paljon ihanteellisia ideoita ja kärjistystä, joiden tavoitteena saattoi olla lähinnä rahan ansaitseminen. Mainoksissa saatettiin myös korostaa naisten vaivoja ja sairastumista muun elämän edellä. Ne eivät anna koko kuvaa siitä, millaista lääkinnän ja lääketieteen harjoitus käytännössä oli ja millaisia tuotteita ja palveluita oli tarjolla.

Mainokset kuitenkin kertoivat joitain ajastaan ja siitä, miten naiset, terveys ja sairaus linkittyivät keskenään. Ne kertoivat siitä, millaisten asioiden ajateltiin vaikuttavan naisiin ja millainen ihanteellisen naisen ajateltiin olevan – hänhän oli terve nainen terveessä perheessä.

Lähteet

Alkuperäisaineisto

- Banishment to the Small Pox From the Human Race, *Aberdeen Journal*, 24.12.1798, s.4. The British Newspaper Archive. <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17981224/001/0001> [haettu 10.5.2025].
- Copy of a Letter to Richard Graves, *Aberdeen Journal*, 26.6.1798, s.1. The British Newspaper Archive. <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17980626/001/0001> [haettu 22.5.2025].
- Dr. Bath's Pills, *Aberdeen Journal*, 22.5.1798, s.1. The British Newspaper Archive. <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17980522/001/0001> [haettu 23.5.2025].
- Dr. Brodum, oculist and herbalist, (from Mecklen urgh [sic] Strelitz, in Germany) No. 19, Queen Street, Bloomsbury Square, 1790. The Eighteenth Century, Internet Archive. https://archive.org/details/bim_eighteenth-century_dr-brodum-oculist-and-brodum-william_1790 [haettu 18.5.2025].
- External Appearance Necessary in Life, *Aberdeen Journal*, 29.5.1798, s.1. The British Newspaper Archive. <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17980529/001/0001> [haettu 24.5.2025].
- Ietros. Letter V Of Quacks And Empiricism. *The Medical and Physical Journal* 1.1.1805, 66–75. National Library of Medicine. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC5670406/> [haettu 18.5.2025].
- Low's Celebrated Benzoin Soap, *Aberdeen Journal*, 2.1.1798, s.1. The British Newspaper Archive. <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17980102/001/0000> [haettu 14.5.2025].
- Midwifery, *Aberdeen Journal*, 19.11.1798, s.4. The British Newspaper Archive. <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17981119/010/0004?browse=true> [viitattu 15.5.2025].
- New Fruits, &c., *Aberdeen Journal*, 15.5.1798, s.1. The British Newspaper Archive. <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17980515/001/0001> [haettu 14.5.2025].
- Remarkable Letters, Unparalleled in the History of Medicine, *Aberdeen Journal*, 24.4.1798, s.4. The British Newspaper Archive. <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17980424/011/0003?browse=true&fullscreen=true> [haettu 12.5.2025].
- Quintessence of Peppermint, *Aberdeen Journal*, 19.11.1798, s.1. The British Newspaper

Archive.

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17981119/001/0001>
[Haettu 22.5.2025].

Spring Physic, *Aberdeen Journal*, 22.5.1798, s.1. The British Newspaper Archive.

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17980522/001/0001>
[haettu 24.5.2025].

The Celebrated Cordial Balm of Gilead, *Aberdeen Journal*, 17.6.1799, s.1. The British Newspaper Archive.

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17990617/001/0001>
[haettu 15.5.2025].

The Medical Mirror; Or a Treatise On the Impregnation of the Human Female; The Origin of Diseases; and the Principles of Life and Death. *Aberdeen Journal*, 1.4.1799, s.1. The British Newspaper Archive.

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17990401/001/0001>
[haettu 24.5.2025].

To the Public. The encreasing sale of Dr. Brodum's Nervous Cordial and Botanical Syrup, *Aberdeen Journal*, 12.6.1798, s.1. The British Newspaper Archive.

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17980612/001/0001>
[Haettu 10.5.2025]

To the Scorbutic, Leprous, and Scrophulous, *Aberdeen Journal*, 17.9.1798, s.1. The British Newspaper Archive.

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17980917/001/0001>
[haettu 16.5.2025].

Whatever is generally useful ought to be generally known, Whitehead's Essence of Mustard, *Aberdeen Journal*, 2.1.1798, s.1. The British Newspaper Archive.

<https://www.britishnewspaperarchive.co.uk/viewer/BL/0000031/17980102/001/0001>
[Haettu 24.5.2025].

Tutkimuskirjallisuus

Breitenbach, Ester et al: Introduction. *Scottish Women: A Documentary History, 1780–1914*. Edinburgh University Press, Edinburgh 2013, 1–36.

Brunton, Deborah: Introduction. *Medicine in Modern Britain 1780–1950*. Routledge, Oxon & New York 2019, 3–5.

Churchill, Wendy: The Treatment of Female-Specific Complaints by Male Hans. *Female Patients in Early Modern Britain: Gender, Diagnosis, and Treatment*. Routledge, New York 2016, 91–103.

Dennison, Patricia E. & Ditchburn, David & Lynch, Michael: *Aberdeen Before 1800: A New History*. Tuckwell Press Ltd, East Lothian. Dundurn 2002.

Fleming, Linda: Bodies, Sexuality and Health. *Scottish Women: A Documentary History*,

- 1780–1914. Toim. Esther Breitenbach et al. Edinburgh University Press, Edinburgh 2013, 36–76.
- French, Roger & Wear Andrew: *British Medicine in an Age of Reform*. Routledge. Oxon. 1991. Verkkojulkaisu 2005.
https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=Z8eHAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=british+medicine+in+an+age+of+reform&ots=IDDI1RVLC&sig=aenKw5MT7A80tg6fiBrQZKTZ9d4&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false. [haettu 26.5.2025].
- Gentilcore, David: *Healers And Healing In Early Modern Italy*. Manchester University Press, Manchester & New York 1998.
- Görlach, Manfred: A linguistic history of advertising, 1700–1890. *SOUNDS, WORDS, TEXTS AND CHANGE: SELECTED PAPERS FROM 11 ICEHL, SANTIAGO DE COMPOSTELA, 7–11 SEPTEMBER 2000*. Volume 2. Toim. Teresa Fanego, Belén Méndez-Naya & Elena Seoane. University of Santiago de Compostela. John Benjamins publishing company, Amsterdam/Philadelphia 2002, 83–104.
- Hamish, Mathison: Tropes of Promotion and Wellbeing: Advertisement and the Eighteenth-Century Scottish Periodical Press. *Prose Studies* 21:2, 1998, 206–225. Verkkojulkaisu 16.7.2008 <https://www-tandfonline-com.ezproxy.utu.fi/doi/abs/10.1080/01440359808586645>. [haettu 25.5.2025].
- Jenner S.R, Mark & Wallis Patrick: *The Medical Marketplace. Medicine and the Market in England and Its Colonies, c. 1450-c. 1850*. Toim. Mark S.R. Jenner & Patrick Wallis. PALGRAVE MACMILLAN, Hampshire & New York 2007, 1–5.
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero. Diskursiivinen maailma. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Vastapaino, Tampere 2016. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517685276>. [haettu 26.5.2025].
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi. Valtasuhteiden analysoiminen. *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Toim. Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen. Vastapaino, Tampere 2016. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517685276>. [haettu 26.5.2025].
- Koerber, Amy: *From Hysteria to Hormones: A Rhetorical History*. Toim. Michael Bernard-Donals & Leah Ceccarelli. The Pennsylvania State University Press. University Park, Pennsylvania 2018.
- Leeson, Peter T. & King, M. Scott & Fegley Tate. J. Regulating quack medicine. *Public Choice* 2020, 182: 273–286. Verkkojulkaisu 15.3.2019.
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11127-019-00656-w>. [haettu 26.5.2025].
- Monaghan, Jessica: Authenticity and Fashionable Disease in Eighteenth-Century Britain. *Literature and Medicine* 35, nro 2. 1.9.2017, 387–408.
- Pauw, Emily: *Reports of Criminality: The Aberdeen Journal and the Presentation of Crime, 1845–1850*. The University of Guelph. Guelph, Ontario, Canada 2014.

Liitteet

Liite 1. The Celebrated Cordial Balm of Gilead 17.6.1799

**THE CELEBRATED
CORDIAL BALM OF GILEAD.
FOR THE RELIEF AND CURE OF**

Nervous Disorders, Female Complaints, Weaknesses, Loss of Appetite, Indigestion, Head-Ach, Relaxation, Ebilious Cafes,	Coughs and Colds, Consumptions, Lowness of Spirits, Flatulencies, Scorbutic Diseases, Pains in the Limbs, Impurity of Blood, Debility. &c. &c.
---	---

Prepared (only) by S. SOLOMON, M. D.
And Author of "The GUIDE to HEALTH,"
At his House, Solomon's Place, Liverpool.

The CORDIAL BALM of GILEAD, in bottles of HALF-A-GUINEA each, is sold, under the Dr.'s Special Appointment, by
J. ANDERSON, Perfumer, Aberdeen,
who is appointed Wholesale Vender for the North;
also to be had of Messrs John Mitchell, druggist; J. Arbuthnot, Peterhead; George Lind, Fraserburgh;
Dr. White, Banff.

Address to the Afflicted in general.

DR. SOLOMON has peculiar satisfaction in the improvement he has made in this valuable composition; whereby he is enabled to afford the most permanent relief to numbers, not only to those unhappy youths, who have been deluded at an early age into a secret and destructive vice, now common among them, but also to persons of all ages afflicted with Nervous Disorders, proceeding either from an immoderate use of tea, hard drinking, heat of climate, excess of grief, dissipated pleasure, bad lyings-in, immoderate course of the menses, &c.

This balsamic remedy is peculiarly adapted to weak female constitutions, as well as to phlegmatic habits in general; it acts powerfully as a nervine, not only to the weak stomach, but to the whole nervous system; corrects a violated appetite and digestion in the first passages, and assists wonderfully in recovering the tone of the urinary and genital organs.

This elegant preparation is earnestly recommended to those ladies, who, from repeated and difficult labours, are afflicted with weaknesses and infirmities; in which cases it is most highly useful, strengthening at the same time the stomach, the back, the weakened organs, and the whole constitution.

Those who in advanced life feel the consequence of youthful excess, or unfortunate youth, who have brought on themselves a numerous train of evils, will soon find themselves restored to health and strength, and all the melancholy symptoms removed, which are the general effects of such causes.

Youth and age, of either sex, are equally the objects of this restorative, and they will uniformly participate in its salubrious qualities and effects, for whether the system has received a shock, and is debilitated, from imprudencies or inattention in the earlier part of life, or sinking under the advance of years, a few doses of this medicine will afford immediate assurance of returning health and strength, by giving tone to the muscular system and organs of digestion, and by renovating the whole constitution.

To the young it will afford lasting health, strength, and spirits, in place of lustitude and debility; and to the aged and infirm, it will assuredly furnish great relief and comfort, by gently and safely invigorating the system; it will not give immortality, but if it be in the power of medicine to gild the autumn of declining years, and calmly and serenely protract the close of life beyond its narrow span, this restorative is capable of effecting that grand desideratum.

Constitutions relaxed, weak or delayed, in men or women, are under the immediate influence of this restorative.

Old Coughs, Asthras, and consumptive habits, are soon relieved, and speedily cured.

Poverty of blood and emaciated limbs, will ere long meet the happiest change: the chill watery fluid will become rich and balsamic, and the limbs be covered with flesh, firm and healthful.

Nervous disorders, of every kind, and from whatsoever cause arising, fly before the effects of this great medicine: and all that train of sinkings, anxieties, and tremors, which so dreadfully affect the weak, the sedentary, and the delicate, will, in a short time, be succeeded by cheerfulness and every passage of health.

Ladies, of any time of life, may, by this medicine, be freed from one of the most afflicting disorders incident to the sex, and at a certain period it is most highly useful.

In debility after long fevers, in all nervous disorders, and in weaknesses peculiar to the female sex, this celebrated Cordial is really invaluable.

Those who have long resided in hot climates, and are languid and relaxed in their whole system, may take this medicine with the happiest effects; and persons, going to the East or West Indies, cannot store a more important article of health and life.

Cholic, flatulence, sickness, vomiting, loss of appetite, gouty spasms of the stomach, hysterical and hypochondriacal affections, lowness of spirits, and the various nervous weaknesses which ladies of tender constitutions are so often afflicted with, from natural and habitual causes peculiar to their sex. In all cases of extreme weariness and fatigue, and in a sense of coldness and sinking of the stomach and bowels, a dose will directly revive the drooping spirits.

This medicine possesses wonderful efficacy in all nervous disorders, fits, head-achs, weakness, heaviness, and lowness of spirits, dimness of sight, confused thoughts, and wanderings of the mind, vapours and melancholy, and all kinds of hysterical complaints.

It will, no doubt, be acceptable to the reader, to see accounts of some of the very remarkable cases and cures which have been performed by this truly invaluable medicine, in the disorders for which it was invented; the Doctor has therefore selected a few of such cases as have come within his own immediate knowledge, and inserted them in hand-bills and pamphlets, to be had gratis, that all men may be able to judge of the superior efficacy of the Cordial Balm of Gilead to any other medicine, and to show that no person, however dangerous their situation may be, should despair, but seek for advice and remedies, even though they should be bereft of every other hope of relief.

Liite 2. To the Scorbutic, Leprous, and Scrophulous 17.9.1798

TO THE SCORBUTIC, LEPROUS, AND SCROPHULOUS.

FROM the Nobleman to the peasant, intoxication is the cause of many of the Disorders which now afflict mankind. When reason is thrown off her guard by the potent force of drinking to excess, it too often happens that this imprudence produces another, or, in plain terms, a connection with a disordered or unclean person: and frequently those who are guilty of these indiscretions are on the point of entering into the sacred band of wedlock, with a discreet and virtuous companion. Well, what is the consequence of these repeated improprieties? The infectious poison which has lurked in the body of the husband is communicated to the wife; and entailed upon the offspring, who come into the world a disgusting spectacle to all beholders, and subject to the Evil, Eruptions of the most inveterate tendency, &c. &c.—A mechanic who uses metal in the completion of any performance, that has not been properly refined, will find his workmanship break, crack, and display a variety of imperfections, in defiance of all pains and diligence: it is exactly the same with those who enter into the state of wedlock without having their blood properly purified from the contagious distempers it receives through the errors; than which nothing is more efficacious than Dr. BROWN'S BOTANICAL SYRUP, which is an admirable diuretic, and acts by perspiration, never failing to cure complaints of this nature, after they have lain dormant in the blood for even, eight, or ten years. Although it is so effectual, it is at the same time so innocent, that a child, or lying-in woman might take it with the greatest safety——nor is there the least danger of taking cold, even in the most inclement season, which it is scarcely possible to escape during the administration of a course of mercury.

DEAR SIR,

Pottsmouth.

My situation for many years past has been so truly miserable, that I have often wished for death to relieve me, but have wished in vain! Owing to juvenile indiscretions, habits contracted at school, I laboured under almost a total deprivation of sight: my memory had lost its retentive powers, and my other faculties were so much impaired, that I had little hopes, while my existence might be prolonged, of being any thing but a drone in the great hive of society. I had applied to a number of eminent physicians, whose prescriptions, instead of relieving, tended only to increase the malady; untill, about fourteen months since, I was made acquainted with your two valuable medicines, the *Botanical Syrup* and *Nervous Cordial*, and after taking three bottles, I found myself so much invigorated, both corporally and mentally, that I could scarcely credit the evidence of my own senses.

By taking two bottles more, I found myself so perfectly restored to health and spirits, that I feel myself, if I may be allowed the expression, an inhabitant of another world. About ten months since I married, and three weeks ago my wife presented me with a son, to the great joy of myself and friends, who had a long time despaired of having the family name perpetuated.

If, Sir, you think the publication of this remarkable case will be a benefit to the community, and to young men in particular, you are perfectly at liberty to do so. My rank and situation in life makes it improper for my name to appear at the bottom of an advertisement in a public paper; however I shall be in London about the middle of next month, when I shall be happy to assure you with what respect and gratitude I am, Sir,

Your most obliged, humble servant,

W. E. Royal Navy.

The *Botanical Syrup* and *Restorative Nervous Cordial* to be had at the *Doctor's House*, No. 9, Albion-Street, in Bottles at 1l. 2s. 11s. 6d. and 5s. 5d. (duty included) also to be had of

J. CHALMERS and Co ABERDEEN; Mr Baxter, Edinburgh; Mr Menzies, Glasgow; and in the circulation of the Aberdeen, Glasgow, and Edinburgh papers.

And to be had of all the Printers, Bookellers, and Venders of Medicine in the three Kingdoms, with proper directions.